

T. M . U.

Culture and Folk Literature

E-ISSN: 2423-7000

Vol. 8, No. 34

October, September & November 2020

A Study on the Dimensions of Lovemaking in "Bilal" Poems in Bakhtiari Culture according to Sternberg's Theory of Love

**Ebrahim Zaheri Abdohvand*¹, Rouh Allah Karimi Nour al-
Dinvand ²**

1. Assistant Professor of Persian Language and Literature, Shahrekord University, Shahrekord, Iran.
2. PhD Candidate of Persian Language and Literature, Payam Nour University, Tehran, Iran.

Received: 06/14/2020
Accepted: 06/14/2020

* Corresponding Author's E-mail:
zaheri@sku.ac.ir

Abstract

Love is one of the most important topics reflected in Bilal's folk poems in Bakhtiari culture. This study aims to see which story, dimensions of love, and the type of romantic relationship are highlighted in Bilal's poems. The theoretical basis of the research is Sternberg's love theory and the method of analysis is qualitative. In Bilal's poems, at the ideal level, all three dimensions of love: intimacy, passion, and commitment, are represented, and love is perfect; but on the level of reality, due to the difficulty of achieving all three dimensions, love is formed by a type of romantic or stupid love, which causes the lover and the beloved to be attracted to each other only emotionally, i.e. their romantic relationship is superficial. In terms of the type of love story, the story of art is more prominent in these poems, based on which the lover is seen as a statue whose beauties the lover enjoys watching. The limited reflection of the story of self-sacrifice and the story of addiction in these poems make the lover feel satisfied with his relationship. On the other hand, the woman feels important in the position of the lover, and consequently her life gains meaning.

Keywords: Bakhtiari popular literature; Bilal poetry; Sternberg; love triangle; love story.

T. M .U.

Culture and Folk Literature

E-ISSN: 2423-7000

Vol. 8, No. 34

October, September & November 2020

Research Background

Research on Bilal's poems have been mostly conducted through collecting the poems, and analyzed at a very limited level. In books such as Bakhtiari folklore, Bakhtiari music and songs, Bakhtiari culture, the recognition and study of Bakhtiari music, and the history of literature in the Bakhtiari people, there are some indications of a few romantic verses related to the type of Bilal, and some features of the lover and the beloved in Bakhtiari folk poems and Bilal. The Bakhtiari Encyclopedia discusses the difference between Bilal (describing the beauties of the beloved) with Di Bilal (burnt and fascinated with the beloved), and Bilal Bilal (the end of lyric poetry). There are also some verses of each noted. In the book, entitled *Newly Sprouted Celery in the Snow*, the author considers Deyblal to be one of the oldest songs of Bakhtiari folklore literature and mentions that in the dialect of this song, according to the daily dialogues, some changes have taken place and the lyrics of this song are praised in celebrations, joys, and solitudes. In the book of Iranian popular language and literature, Bilal or Diblal is defined as a love poem. Therefore, it can be said that no independent research has been done on Bilal in general and the subject of love in particular.

Aims, questions and Hypotheses of Study

Bilal's popular poetry plays an effective role in institutionalizing a particular attitude towards love in Bakhtiari culture; because the listeners imitate the emotional experiences in them through empathy, assimilation, and sympathy. In this way, these poems find an important role in creating emotions, encouraging and ultimately institutionalizing them. Accordingly, it is necessary to study these poems based on scientific theories to identify their strengths and weaknesses. The aim of the current research is to study Bilal's poems, based on Sternberg's theory of love, so as to understand the dimensions of lovemaking in these poems as well as their strengths and weaknesses. Research questions are: According to Sternberg's theory of love, what

T. M .U.

Culture and Folk Literature

E-ISSN: 2423-7000

Vol. 8, No. 34

October, September & November 2020

dimensions of love and what types of romantic relationship are highlighted in Bilal's poems? The love theme of these poems corresponds to which love story in Sternberg's theory? And finally, what are the strengths and weaknesses of the theme of love in these poems?

Discussion

According to Sternberg, passion, intimacy, and commitment are the three dimensions of love. The dimension of passion refers to the attractiveness and lust of the lover-beloved relationship. The dimension of intimacy indicates the warm and emotional relationship between the lover and the beloved, and the aspect of commitment shows the commitment to the love relationship (Baron et al., 2009, p. 469). Sternberg believes that love is a story and in order to know the behavior of two people, it is necessary to see the narration of each, or what the story of love is about (Sternberg, 2017, p. 64-65). In Bilal's poems, attention has been paid to all three dimensions of love; but in terms of prominence and frequency, the most attention has been paid to the dimension of desire. The lover speaks of his passion and mania, and depicts the charms and beauties of the beloved. Also, analyzing the examples shows that the lover has paid more attention to the dimension of intimacy than commitment, and this indicates that creating a feeling of warmth, love, and closeness in the relationship was more important for him than the issue of building trust. Therefore, lack of attention to the dimension of commitment can be one of the weaknesses of the content of these poems. In Bilal's poems, love is perfect on the ideal level, and romantic and stupid on the level of reality.

Conclusion

An examination of the Bilal's poems based on Sternberg's theory of love shows that in this type of poetry, prevalent in Bakhtiari popular literature, all three aspects of love, namely intimacy, passion, and commitment, are highly manifested.

T. M .U.

Culture and Folk Literature

E-ISSN : 2423-7000

Vol. 8, No. 34

October, September & November 2020

Of course, in these poems, the lover is more at the ideal level of perfect love. However, on the level of reality, when the lover and the beloved talk about their real relationship, in some cases, they point to the lack of commitment or intimacy in their relationship, according to which, the type of love they have should be romantic and stupid love. In terms of the story of love, the story of art is more prominent in these poems, which shows that the lover enjoys the physical beauties of the beloved more, and looks at her like a work of art. The disadvantage of this kind of attitude is that the woman in the position of the beloved must always think of her own beauty, so that the man does not leave her as the lover. In these poems, the love stories of self-sacrifice and the love of addiction are rarely noted. The story of self-sacrifice causes satisfaction in the life of the lover, and in the story of addiction, the woman feels important to someone. Therefore, it gives meaning to her life.

References

- Baron, R., Byrne, D. & Burnscomb, N. (2009). *Social psychology* (translated into Farsi by Yousef Karimi). Tehran: Ravan.
- Sternberg, R. J. (1986). A triangular theory of love. *Psychological Review*, 93(2), 119-135.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

بررسی ابعاد عشق‌ورزی در اشعار «بلال» در فرهنگ بختیاری بر اساس نظریه عشق استرنبرگ

ابراهیم ظاهری عبده‌وند^۱، روح‌الله کریمی نورالدین‌وند^۲

(دریافت: ۱۳۹۹/۳/۲۵ پذیرش: ۱۳۹۹/۵/۲۳)

چکیده

عشق از مهم‌ترین موضوع‌های بازتاب‌یافته در اشعار عامه «بلال» در فرهنگ بختیاری است. در این پژوهش، این موضوع بررسی و به این پرسش پاسخ داده می‌شود کدام قصه، ابعاد عشق و نوع رابطه عاشقانه در اشعار بلال برجسته شده است. مبنای نظری پژوهش، نظریه عشق استرنبرگ و روش تحلیل نیز از نوع کیفی است. در اشعار بلال، در سطح آرمانی، هر سه بُعد عشق: صمیمیت، اشتیاق و تعهد، بازنمایی شده و عشق از نوع کامل است؛ اما در سطح واقعیت، به سبب دشواری دستیابی به هر سه بُعد، عشق شکل‌گرفته از نوع عشق رماتیک یا ابلهانه است که این امر، سبب می‌شود عاشق و معشوق، فقط از نظر عاطفی، جذب یکدیگر شوند یا رابطه عاشقانه‌شان سطحی باشد. از نظر نوع قصه عشق نیز بیشتر، قصه هنر در این اشعار برجسته شده است که بر اساس این قصه، معشوق مجسمه‌ای دیده می‌شود که عاشق، از دیدن زیبایی‌هایش لذت می‌برد. بازتاب هر چند محدود قصه ایثار و قصه اعتیاد در این اشعار، سبب می‌شود عاشق از رابطه خود احساس رضایت داشته باشد و زن نیز در جایگاه معشوق، احساس مهم بودن بکند و به زندگی‌اش معنا بخشیده شود.

واژه‌های کلیدی: ادب عامه بختیاری، شعر بلال، استرنبرگ، مثلث عشق، قصه عشق.

۱. استادیار گروه زبان و ادبیات فارسی دانشگاه شهرکرد، شهرکرد، ایران (نویسنده مسئول).

Zaheri@sku.ac.ir-

۲. دانشجوی دکتری زبان و ادبیات فارسی دانشگاه پیام نور، تهران، ایران.

۱. مقدمه

«بلال» از عاشقانه‌ترین گونه‌های شعر عامه در ادب بختیاری است. مردان و زنان، کودکان و بزرگسالان این گونه شعری را در موقعیت‌های مختلف، مانند هنگام کار کشاورزی، چوپانی و باغبانی، در مجالس شادی (عروسی، جشن تولد و شب‌نشینی‌ها)، در خانه و در طبیعت، می‌سرایند و می‌خوانند که این امر جایگاه این نوع شعر را در فرهنگ بختیاری نشان می‌دهد.

بلال‌ها حکایت مشتاقی و مهجوری در کوهستان‌های زاگرس میانی است. خنیگران اکنونی این بلال‌ها، صدای مفرغین و آرکاییک‌شان یاد گوسان‌های پارتی را زنده می‌کنند. غم نهفته در صدای خونده‌گران (خوانندگان و آوازخوانان) به معماری این ابیات شکوهی از جنس تر عشق بخشیده است و هندسه آن، با کانکریتی از بانگ آواها و صوت‌آواها، درهم تنیده‌اند و آن‌گاه با تزئین فضای شنیداری به غم آهنگین شیرین تبدیل می‌شوند (مرادی، ۱۳۹۶: ۶۶).

بلال در مناطق زاگرس‌نشین به شیوه‌های مختلف خوانده و تحریر می‌شود؛ مانند بلال موری، بلال بویراحمدی، بلال جانکی، بلال دهدز، بلال بهبهانی و بلال ممسنی. این اشعار، در دستگاه شور، زیبایی خود را دارند و به‌طور معمول در اوج‌خوانی، همراه با غم و ناله‌های درون هستند. زبان این اشعار، تغزلی است، جوهره زبان فولکلوریک را دارند و آشنایی‌زدایی‌های لفظی - معنایی در لایه‌های بافتاری و ساختاری آن‌ها برجسته است (داوودی حموله، ۱۳۹۷: ۱۸۲، ۳۰۰). همچنین، بیشتر به‌صورت تک‌بیت سروده می‌شوند، به زبان ساده و محاوره روزمره هستند و واژگان آن‌ها، سریع از تغییرات ایجادشده در قوم بختیاری و رواج مدها، شیوه زندگی و ورود صنعت جدید تأثیر می‌پذیرند. در این اشعار، برای ایجاد موسیقی کناری، بر قافیه تأکید می‌شود تا ردیف. از نظر صور خیال و صنایع بدیعی، اشعاری هستند بسیار غنی و بیشتر تصاویر آن‌ها (تشبیه و استعاره)، مربوط به توصیف ویژگی‌های جسمانی و چهره روان‌شناختی معشوق است (ظاهری عبده‌وند و کریمی نورالدین‌وند، ۱۳۹۸: ۱۲۱)؛ به‌گونه‌ای که در این اشعار، چهره عینی‌ای از معشوق ارائه می‌شود. از نظر مضمون، این اشعار و ترانه‌ها مضمونی تغزلی و غنایی دارند. این گونه شعری، «نماینده احساس، عاطفه پاک و عشق زمینی و روابط عاشق و معشوق به‌صورت آشکار یا پنهان است. این شعر نماینده عشق ایلپاتی است که در قالب آمال و

بررسی ابعاد عشق‌ورزی در اشعار «بلال» در فرهنگ بختیاری... _____ ابراهیم ظاهری عبده‌وند و همکار

آرزوهای عاشق برای معشوق خود سروده می‌شود» (قنبری عدیوی، ۱۳۹۱: ۱۵۶). بیشتر ابیات بلال، از زبان عاشق بیان می‌شود؛ عاشقی که در عین حفظ فردیت خود، حاضر است همه داشته‌هایش را در راه معشوق فدا کند. وی ضمن توصیف چهره جسمانی، روان‌شناختی و پوشش معشوق، از حالات درونی خود نیز سخن می‌گوید. معشوق نیز در این اشعار، نقش فعالی دارد و مباحثی مانند درد عشق و درخواست‌هایش از عاشق را مطرح می‌کند. در این اشعار، عاشق و معشوق جایگاهی برابر دارند، از ناز و نیازهای عاشقانه در ادب فارسی خبری نیست. همچنین از مضامین مهم این نوع شعر، سخن گفتن عاشق با معشوق، در میعادگاه‌های مختلف، مانند نزدیک چشمه‌ها، هنگام چوپانی یا کشاورزی و در کوچ‌روها، درباره مسائلی چون رازها و گلایه‌ها و دردهاست. جز عشق و بیان سختی‌های دوران عاشقی و فراق، در این نوع شعر، از مسائل مربوط به کوچ، زندگی چوپانی و برزگری نیز سخن گفته می‌شود.

گونه شعر عامه بلال نقش مؤثری در نهادینه کردن نوع نگرش به عشق در فرهنگ بختیاری دارد؛ زیرا شنوندگان از طریق هم‌دلی، همانندسازی و هم‌ذات‌پنداری، از تجربیات هیجانی مطرح در آن‌ها تقلید می‌کنند و بدین طریق، این اشعار نقش مهمی در ایجاد هیجانات، ایجاد انگیزش و درنهایت، نهادینه کردن آن‌ها می‌یابند. بر این اساس، ضروری است تا این اشعار، بر اساس نظریه‌های علمی بررسی شوند تا نقاط قوت و ضعف آن‌ها شناخته شود. هدف در پژوهش پیش‌رو نیز بررسی اشعار بلال، بر اساس نظریه عشق استرنبرگ است تا ابعاد عشق‌ورزی در این اشعار و نقاط قوت و ضعف آن‌ها بیشتر شناخته شود. پرسش‌های پژوهش نیز عبارت‌اند از: با توجه به نظریه عشق استرنبرگ، کدام ابعاد عشق و نوع رابطه عاشقانه در اشعار بلال برجسته شده است؟ مضمون عشق این اشعار با کدام قصه عشق مطرح‌شده در نظریه استرنبرگ، مطابقت دارد؟ و بر این اساس، نقاط قوت و ضعف موضوع عشق مطرح در این اشعار چیست؟

۲. روش و جامعه آماری پژوهش

در این پژوهش برای جمع‌آوری اشعار، از روش میدانی استفاده شده و روش تحلیل اطلاعات به‌دست آمده، کیفی و به‌شکل توصیفی - تحلیل است. جامعه آماری این

پژوهش نیز عبارت است از: ۷۰۰ بیت از ترانه‌های عاشقانه بلال. ابتدا بر اساس نظریه استرنبرگ، مقوله‌های مورد بررسی استخراج، سپس ابیات مورد بررسی، بر اساس این مقوله‌ها سازماندهی و در پایان نیز اشعار سازماندهی شده تحلیل شدند.

۳. پیشینه تحقیق

پژوهش‌های انجام‌شده درباره اشعار بلال، بیشتر در زمینه جمع‌آوری این اشعار و آن‌هم در سطح بسیار محدود بوده است؛ چنان‌که در برخی از آثار، تنها نمونه‌هایی از شعرها گردآوری شده است (حسینی، ۱۳۷۶: ۱۰۶؛ شفیانی، ۱۳۹۵: ۱۱۵؛ حسن‌زاده رهدار، ۱۳۸۲: ۱۲۰). لوریمر نیز درباره اشعار عامه بختیاری پژوهش‌هایی انجام داده و ۳۵ بیت نیز از اشعار بلال در دوره قاجار را ثبت کرده است (Vahman & Asatryan, 1995:35-37). در کتاب‌هایی چون فولکلور مردم بختیاری (قنبری، ۱۳۹۱)، موسیقی و ترانه‌های بختیاری (پوره، ۱۳۸۱: ۱۸۴-۱۸۵)، فرهنگ بختیاری (خسروی، ۱۳۷۰: ۱۵۳)، شناخت و بررسی موسیقی بختیاری (لک، ۱۳۸۴: ۷۰) و تاریخ ادبیات در قوم بختیاری (آسمند، ۱۳۸۰: ۱۰۶-۱۰۷)، ضمن آوردن چند بیت عاشقانه و مربوط به نوع بلال، به برخی از ویژگی‌های عاشق و معشوق در اشعار عامه بختیاری و بلال، اشاره شده است. بیان وجه افتراق بین بلال (وصف زیبایی‌های معشوق) با دی بلال (سوخته و شیفته یار) و بلال بلال (نهایت تغزل) در کنار نوشتن چند بیت از هر کدام، از مباحث مطرح در کتاب دانشنامه قوم بختیاری است (داوودی حموله، ۱۳۹۳: ۸۵۴). نویسنده کتاب موسیقی قوم بختیاری نیز درباره موضوع اشعار بلال، ویژگی‌های زبانی این شعر، خوانندگان آن، نمونه ابیات و شرح آن‌ها سخن گفته است (داوودی حموله، ۱۳۹۷: ۱۸۲ - ۱۸۳، ۱۹۸ - ۳۰۰). در کتاب کلوس دم برف نیز نویسنده، دی بلال را از کهن‌ترین ترانه‌های ادب فولکلور بختیاری دانسته و نوشته است که در گویش این ترانه، بنا بر محاوره روز، تغییراتی رخ داده و اشعار این ترانه در جشن‌ها، شادی‌ها و خلوت‌جاها بر زبان مردم جاری بوده است (محمدی، ۱۳۷۷: ۱۳۹). در کتاب زبان و ادبیات عامه ایران، تعریفی از گونه بلال یا دی بلال، به‌منزله شعر عاشقانه ارائه شده است (ذوالفقاری، ۱۳۹۶: ۳۶۰ - ۳۶۱). در مقاله «زیبایی‌شناسی هنرهای قومی ایران مبتنی بر قانون آمیختگی؛ نمونه

بررسی ابعاد عشق‌ورزی در اشعار «بلال» در فرهنگ بختیاری... ابراهیم ظاهری عبده‌وند و همکار

سرودهای قومی (با تأکید بر قوم بختیاری)»، چند بیت از اشعار بلال نیز از نظر فرم‌گرایی و توجه به اهمیت وجوه شکلی بررسی شده است (ابراهیمی ناغانی، ۱۳۹۴: ۱۹). موضوع مقاله «تصاویر و توصیفات پیکر معشوق در اشعار عامیانه بختیاری» نیز بررسی ویژگی‌های جسمانی معشوق در اشعار عامه بختیاری و از جمله بلال است (ظاهری عبده‌وند و کریمی نورالدین‌وند، ۱۳۹۸: ۱۴۱) و در مقاله «هشت بلال» نویسنده، هشت بیت از ابیات بلال را همراه با معنی آن‌ها آورده است (مرادی، ۱۳۹۶: ۶۶). بنابراین، می‌توان گفت تاکنون پژوهش مستقلی درباره بلال و به‌ویژه موضوع عشق در آن انجام نشده است.

۴. مبنای نظری تحقیق

استرنبرگ از روان‌شناسانی است که به موضوع عشق، بیشترین توجه را داشته است. از نظر او، اشتیاق، صمیمیت و تعهد، ابعاد سه‌گانه عشق هستند. بُعد اشتیاق ناظر بر جذابیت و هوس‌آلود بودن رابطه عاشق و معشوق، بُعد صمیمیت نشان‌دهنده رابطه گرم و عاطفی بین عاشق و معشوق است و وجه تعهد، پای‌بندی به رابطه عاشقانه را نشان می‌دهد. بر اساس وجود یک یا همه این ابعاد در رابطه عاشقانه، انواعی از روابط شکل می‌گیرد؛ مانند رابطه غیرعشقی، دوست داشتن (صمیمیت)، دلباختگی (اشتیاق)، عشق رمانتیک (اشتیاق و صمیمیت)، عشق ابلهانه (اشتیاق و تعهد) و عشق کامل (صمیمیت، اشتیاق و تعهد) (بارون و همکاران، ۱۳۸۸: ۴۶۹).

از آنجا که نظریه «مثلث عشق» استرنبرگ به این پرسش پاسخی نمی‌داد که «چرا من و نه کس دیگری، عاشق این فرد خاص می‌شود و نه عاشق فرد دیگری و نیز آنکه چرا من و نه کس دیگری قادر است با انسان خاصی رابطه عاشقانه برقرار کند و نه با انسان دیگری» (استرنبرگ، ۱۳۹۶: ۱۴)، لذا وی نظریه «قصه عشق» را مطرح کرد. بر اساس این نظریه، عشق، داستان است و برای شناخت رفتار دو فرد، باید دید روایت هر کدام از آنان، از قصه عشق چیست. بر این اساس، او از پنج قصه عشق سخن گفت که در قصه‌های نامتقارن، عدم تقارن میان جفت‌ها، باید مبنای رابطه صمیمانه‌ای قرار گیرد. در قصه‌های شیئی، رابطه بین افراد وسیله‌ای برای رسیدن به هدفی خارج از رابطه آن دو

قرار دارد. قصه‌های مشارکتی، مبتنی بر این نظر هستند که دو فرد، می‌خواهند با هم کار کنند. در قصه‌های روایی، دیدگاه این است که نسخه و دستورالعملی، سمت و سوی رابطه را نشان می‌دهد و در قصه‌های ژانر، بر شیوه حضور در رابطه تأکید می‌شود نه بر اهداف رابطه (همان: ۶۴ - ۶۵).

۵. ابعاد عشق‌ورزی در اشعار بلال

۵ - ۱. صمیمیت

صمیمیت به احساس نزدیکی بین عاشق و معشوق اشاره دارد و عبارت است از: احساس محبت و اظهار آن، علاقه مراقبت، مسئولیت، هم‌دلی و غم‌خواری به فردی که او را دوست دارد. صمیمیت، جنبه هیجانی و عاطفی دارد و نوعی احساس گرمی، محبت، نزدیکی، مرتبط و در قید بند طرف مقابل بودن در فرد ایجاد می‌کند» (حاجلو و همکاران، ۱۳۹۳: ۵۰).

این بُعد از عشق، شامل ارتباط، پیوستگی، عاطفه، خودافشاگری و وابستگی فردی در روابط عاشقانه است (هدایتی دانا و صابری، ۱۳۹۳: ۵۱۴). استرنبرگ برای صمیمیت، شاخصه‌هایی برشمرده است؛ مانند داشتن روابط خوشایند و صمیمی بین عاشق و معشوق و حمایت عاطفی کردن از همدیگر، دادن هر چیز در راه معشوق، افتخار به معشوق، به فکر راحتی معشوق بودن، داشتن رابطه گرم و ارتباط خوب، داشتن درک درست از همدیگر، میل به افزایش رفاه معشوق، تجربه خوشحالی از بودن در کنار وی، احترام بالا قائل شدن برای او و فهم متقابل طرفین در رابطه (Sternberg, 1986: 119 - 135). جلوه‌های بسیاری از این نشانه‌ها را در رابطه بین عاشق و معشوق در اشعار بلال نیز می‌توان مشاهده کرد؛ چنان‌که در بسیاری از ابیات، با اشاره به تماس فیزیکی، دادن هدیه، تحسین کردن، کنار گذاشتن اختلافات، گفتن جمله «دوست دارم»، صحبت با محبت و مانند این، حمایت عاطفی و داشتن روابط خوشایند بین عاشق و معشوق نشان داده شده است؛ برای مثال، برای نشان دادن روابط صمیمی و حمایت عاطفی، عاشق با معشوق تماس فیزیکی - دست در دست هم گذاشتن - دارد:

نازلو سَتینِ خوم دست دا و دَسْتَم   سُهْدِه جییرِ خوم تَک، تَیس نَنَشَسْتَم
nâzelû setine xom aw dâ ve dastom/sohde jiyare xom tak, tays naneġastom

بررسی ابعاد عشق‌ورزی در اشعار «بلال» در فرهنگ بختیاری... _____ ابراهیم ظاهری عبده‌وند و همکار

برگردان: نازنین عزیز خودم، دست در دستم گذاشت. جگر خودم را سوخت. کنارش ننشستم.

برایش گوشت شکار، به‌عنوان هدیه می‌برد:

ره دیر، گیوه تنک، ولات کُھسار   مو زَتم کَوگ و تُهی، رُم دیدنه یار

rahe dir, give tonok, velât kohsâr / mo zanom kawg o tohi rom didane yâr

برگردان: راه دور، گیوه (نوعی کفش) تنگ و سرزمین کوهسار. من پرندگان کبک و

تیهو را شکار می‌کنم و به دیدار معشوق می‌روم.

با کنار گذاشتن اختلافات، حمایت عاطفی خود را از یکدیگر نشان می‌دهند و از

بودن در کنار هم شاد هستند:

خوم و گُل کِرْدیمه صُحل، سر خوش و دل‌شاد

دَوْر یک درِ ای خوریم، چی شیرین و فرهاد

xom o gol kerdime sohl, sarxoí o delíâd / dawre yak der ixorim č i íirin o farhâd

برگردان: خودم و محبوبم صلح کرده‌ایم، سرخوش و دل‌شاد هستیم. مانند شیرین و

فرهاد دور هم می‌چرخیم.

در بیشتر مواقع، سخنان محبت‌آمیز به هم می‌گویند و در رابطه‌ای دوسویه، یکدیگر

را با الفاظ حاوی مضمون «دوستت دارم»، خطاب می‌کنند:

عزیزِ مینِ دَلَم، می زرد و طِلایی   اِسْمته چاپ ای کُنم آسْتِر باهی

azize mine delom mi zarde telâei / esmete č âp ikonom âstere bâhi

برگردان: عزیز دل من، موهایش زرد و طلایی است. اسمت را روی بازویم چاپ

می‌کنم.

عاشق همواره هنرمندی، زیبایی و اخلاق معشوق را تحسین می‌کند:

جونم با چوخا مال بَفتِ چندی تمیسه   او دستی که یونه بفت، شالام نَپِسه

jū nom bâ č ū xâ mâlbafet č andi tamise/ū dasti ke yone baft Íâlâm napise

برگردان: چوقای مال‌بفت، چقدر خوب بافته شده است! آن دستی که این چوقا را

بافت، انشاءالله پوسیده نشود.

تَش و دینشت کِرْدَمه گُل وی وه هونه   تِپِ خو، هَبِکَلِ خو اخلاق نمونه

Taí o dineft kerdome gol vay ve hū na/ tip xū haykale xū axlâq nemū ne

برگردان: اسفند دود کرده‌ام که محبوب به خانه آمد. تپش زیبا، اندامش زیبا و اخلاقش بی‌مانند است.

از دیگر ویژگی‌های نشان‌دهنده صمیمیت در روابط عاشق و معشوق، این است که عاشق هرچه دارد به معشوق می‌دهد. در اشعار بلال نیز عاشق برای اثبات حمایت عاطفی خود از معشوق و نشان دادن صمیمیتش، حاضر است همه داشته‌های خود را در راه معشوق قربانی کند، حتی تفنگش را که ارزشمندترین داشته‌اش است:

مو چونو تونه ای‌خوم چَند هر چی دارُم زَندیم رَهنت ای‌نُم، تفنگ شِکالم
mo, č ono tone ixom, č and har č i dârom/zendeime rahnet inom, tofang
Íekâlom

برگردان: من به اندازه تمام داشته‌هایم تو را دوست دارم. زندگی‌ام را فدایت می‌کنم حتی تفنگ شکاری‌ام را.

افتخار کردن به معشوق، از دیگر نشانه‌های اظهار صمیمیت بین عاشق و معشوق در این اشعار است؛ برای نمونه در شعر زیر عاشق، معشوق را «شاهزاده زنان» می‌نامد و بدین ترتیب او را مایه افتخار خود می‌داند:

دستته دستُم بده سَوَل سِکندر دَر وَ دَورت بُخورُم شازاده زنگل
dastete dastom bede sawle sekandar/der ve dawret boxorom Íâzâde zangal

برگردان: ای سرو سِکندر! دستت را به دستم بده. شاهزاده زنان، قربانی‌ات بشوم. زیبایی‌های جسمانی معشوق، مایه افتخار عاشق است؛ زیرا این ویژگی‌ها، سبب شهرت و ارزشمندی معشوق شده‌اند:

نَفتِ کُل، تیا دُرُشت، لَو تَرَکه ماری اسمِ خوت مَهرُوف آوی مین بختیاری
nefte kol, tiyâ dorôšt, law tarke mâri/esme xot mahrû f avi min baxtiyâry

برگردان: بینی کوتاه، چشمان بزرگ، لب چون مار باریک؛ اسم خودت، بین بختیاری‌ها معروف شده است.

برای داشتن صمیمیت در عشق، باید درک متقابلی بین عاشق و معشوق باشد؛ یعنی آن دو باید احساسات و افکار خود را با یکدیگر در میان بگذارند. در اشعار بلال، عاشق همواره خواهان گفت‌وگوی گرم و صمیمی با معشوق است؛ گفت‌وگویی که در آن، عاشق و معشوق، از دردهای درونی خود سخن بگویند:

بیو بریم سیزده و دَر زیر یه کُناری دردِ دِل سی یک بُگیم پُر یه نَواری

بررسی ابعاد عشق‌ورزی در اشعار «بلال» در فرهنگ بختیاری... ابراهیم ظاهری عبده‌وند و همکار

biyaw berim sizdah ve dar zir ya konâri / darde del si yak bogoim por ya navâri

برگردان: بیا به سیزده‌بدر برویم زیر درخت کُناری. برای هم یک نوار کامل، دردِ دل بگوییم.

و آنچه نیز عاشق را فریفته معشوق کرده، قدرت درک و فهم معشوق است:

چی کَموَتَر سَرِ گلی، خال دَوَرِ بَالِت   مو زیاد خوشم ایا ز فهم و کِمَالِت
č i kamū tar sār gali, xâl dawre bâlet / mo ziyâd xoîom eyâ ze fâhm o kemâlet

برگردان: مانند کبوتر سر دسته، خال اطراف بال‌هایت است. من از فهم و کمال تو خیلی خوشم می‌آید.

۵ - ۲. اشتیاق

از نظر استرنبرگ، بعد از صمیمیت، اشتیاق بُعد مهم هر رابطه عاشقانه است. اشتیاق «عبارت است از: احساس جذابیت فیزیکی همراه کنش فیزیولوژی، جذابیت جنسی و اشتغال ذهنی مثبت به معشوق» (فرح‌بخش و شفیع‌آبادی، ۱۳۸۵: ۳). داشتن رابطه فیزیکی، پرستش معشوق، سخت بودن زندگی برای عاشق پس از معشوق، داشتن رابطه هوس‌انگیز، برانگیخته شدن عاشق از سوی معشوق، خیال‌پردازی، جذاب و ایدئال بودن معشوق، ترجیح دادن به بودن در کنار معشوق تا کس دیگر و خوشحالی عاشق از این موضوع، از جمله شاخصه‌هایی هستند که وجود آن‌ها در هر رابطه عاشقانه، نشان‌دهنده برجسته بودن وجه اشتیاق در آن رابطه است (زندى، ۲۰۲۰). در اشعار بلال، بیشتر این ویژگی‌ها در رابطه بین عاشق و معشوق دیده می‌شود. عاشق بیشتر از جذاب و ایدئال بودن معشوق سخن می‌گوید و به توصیف ویژگی‌های مختلف معشوق چه جسمانی، چه پوششی و چه روان‌شناختی وی می‌پردازد و آن‌ها را در حد ایدئال توصیف می‌کند؛ چنان‌که در ابیات زیر، عاشق از تماشایی بودن معشوق به‌سبب داشتن موی سیاه و جذابیت جوانی وی سخن می‌گوید:

هر چی که سَیَلِ ای‌کُنَم داری تَمَاشا   کُشْتِئِم می‌یا سیات، تَک تَکِ کَوشا
har č i ke sayl ikonon dâri tamââ/koîtenom miyâ siyât tekteke kawîâ

برگردان: هر چه نگاهت می‌کنم، دیدن داری. موهای سیاهت و صدای کفش‌هایت مرا کشته‌اند.

جَوونِی یَکیمِ خو، چی نَین و نَی شیت مزاری رَو سیم بَکن، کُشتم جَوونیت
Jawū ni yakime xū č i nayn o naylīt / mazâri raw sim bekan, kołtom
jawū nit

برگردان: جوانی محبوب یکدانه من، مانند نی است. برای من قبری بکن که جوانی‌ات مرا کشت.

دیدن زیبایی‌های معشوق، بیش از هر چیزی عاشق را برمی‌انگیزد و غلیان احساساتش، به اندازه‌ای است که او را به مرگ نزدیک می‌کند:

چَکِ خَلِ دَهدری کِردِه اسیرم جون ایا مین تَشنیم، ای خوم بِمیرم
č ake xale dohdari kerde asirom / jū n eyâ mine tełnim ixom bemirom

برگردان: موی کج‌زده دختری مرا اسیر کرد. جان به لب شده‌ام، می‌خواهم بمیرم. این احساسات فراوان، سبب می‌شود که رابطه عاشق و معشوق رابطه‌ای رمانتیک‌وار باشد؛ به گونه‌ای که معشوق بند چادرش را به دل عاشق می‌بندد و میخس را به استخوانش می‌کوبد:

مالِ گُلِ بار کِرد و وی، چادر زی و بوئم بَنَدسِه بست و دلم، میخس اَسْتُخونم
mâle gol bâr kerd o vay, č âder zay ve bû nom / bandese bast ve delom,
mixes ostoxunom

برگردان: خانه زیبارو، کوچ کرد و آمد. در کنار چادر ما، چادر زد. طناب چادرش را به دل من بست و میخس را در استخوانم کوبید.

عاشق هم از رابطه فیزیکی خود با معشوق و آرزوی داشتن آن سخن می‌گوید و هم به رابطه هوس‌آلود خود و میل به داشتن آن، اشاره‌های بسیار می‌کند:

کاشکی شیردنگی بیدم مین بَهونت چی لُپکِ در بَخورم هی سر شونت
kâłkay Íirdengi bidom mine bohū net / č i lopok der boxorom hay sare
Íū net.

برگردان: کاش شیردنگی در میان سیاه‌چادرت بودم تا مانند لُپک (مهره معمولاً سبزرنگ)، بر شانه‌های تو تاب می‌خوردم و می‌چرخیدم.

نه و دیریت دلخوشم، نه و نزیکیت دلخوشی مو همونه بوئم مین خاو تَشنیت
na ve dirit delxołom, na ve nezikit / delxołi mo hamone ke bû nom men
xâve tełnit

بررسی ابعاد عشق‌ورزی در اشعار «بلال» در فرهنگ بختیاری... _____ ابراهیم ظاهری عبده‌وند و همکار

برگردان: نه به دوری تو دلخوشم و نه به نزدیکی‌ات. دلخوشی من همان است که گلویت را ببویم.

شدت عشق عاشق به معشوق، سبب می‌شود که عاشق، معشوق را بپرستد؛ برای نمونه در بیت زیر از عبارت «دِر وِ دَوَرِت بُخُورَم: دور تو، تاب بخورم» استفاده شده که مؤید این معناست:

لِچَکَتِ اَلْمَاسِ نَمَا، خَالِکِ وَ نُفَّتِ دِرِ وَ دَوَرِتِ بُخُورُمِ وَا گُفْتِ وَ لُفَّتِ
laç aket olmâsnemâ xâlak ve noftet/der ve dawret boxorom wâ goft o loftet
برگردان: لچکت الماس‌نما و خالک در بینات است. با این شیوه سخن گفتنت، دورت بگردم.

عاشق روز و شب، خواب معشوق را می‌بیند و پیوسته با او خیال‌پردازی می‌کند:
خوخوکت زیدمه، وریستام نشستم بو ناهام و کپ دست، بوت اوی ز دستم
شو و خو دیدم دیدار جمالت روز که واید وستم وا خیالت
Xawxavaket zaydome, veristâm nelâstom/ bû nâhâm ve kape dast bû t ovay
ze dastom// Íaw ve xaw didom didâre jamâlet/ rû z ke vâbid vastom vâ
xiyâlet.

برگردان: خواب تو را دیدم، بلند شدم و نشستم. کف دستم را بو گذاشتم، دستم بوی تو را می‌داد. شب در خواب زیبایی چهره‌ات را دیدم. روز که شد، به خیالت افتادم.

عاشق همواره به یاد معشوق است و ترجیح می‌دهد همواره نشانی از معشوق با خود داشته باشد؛ چنان‌که نام او را بر استخوان خود حک می‌کند و می‌گوید از کودکی، عشق معشوق را با خود داشته و وی را بر هر کسی برتری می‌داده است:

یه تفنگ وا صد فشنگ وُتُم و شوُتُم اسمته خال بزئم سر استخونُم
سی نیای نشینی تَیم، آه وُم نَمنده دل مو ز کوچیری ویر وا تو وُتده
Ya tofang vâ sad felâng venom ve Íû nom/ esmete xâl bezanom sar
ostexû nom//si niyây nelini taym, âh vom namande/dele mo ze koč iri vir
vâ to vande

برگردان: یک تفنگ با صد فشنگ بر سر کتفم می‌اندازم. اسم تو را بر سر استخوانم خال‌کوبی می‌کنم. چرا نمی‌آیی به پیشم بنشینی؟ توانی ندارم. دل من از کودکی، خاطرخواه تو بوده است.

فقط معشوق است که می‌تواند به عاشق، آرامش ببخشد. بنابراین، عاشق برای دست‌یابی به شادی و آرامش، پس از رفتن به مناطق مختلف، سرانجام به منطقه‌ای می‌رود که سکونت‌گاه معشوق است:

زِ بازفت تا اندیکا همس گشتُم   وا روم اهواز خرم تی کوگِ رشتُم
Ze bâzofit tâ andekâ hamase gâltom/ vâ revom ahvâz xoram tay kawge
rałtom.

برگردان: از بازفت تا اندیکا را کامل گشتم. باید به اهواز بروم پیش کبک زیبایم.
رابطه معشوق با عاشق، به گونه‌ای سحرآمیز است که عاشق با دیدن معشوق، هوشیاری و توان تکلم خود را از دست می‌دهد:

همچونو که ای بینمت، دلم ای شهیره   پیش تیام تاریک ای بو، زوئم ای گهیره
hamč ono ke ibinomet, delom iífahre/piíe tiyâm târik ibū , zū nom igehre
برگردان: همین که می‌بینمت، دلم پاره می‌شود. پیش چشمانم تاریک و زبانه بسته
می‌شود و نمی‌توانم سخن بگویم.

عاشق بدون معشوق نمی‌تواند زندگی کند و قدرت عشق و فراق، سبب می‌شود که عاشق به جنگ با مرگ برود و به آن نزدیک شود:

تو زوواله، مو زیاله، لو هُشک و دل تنگ   هاچُخی زور وُم گِره، وا مرگ ای کُئم جنگ
to zowâle, mo ziyâle, law hołk o del tang/hâč oxi zū r wom gere wâ marg
ikonom jang

برگردان: تو آن سوی دره و من این سوی دره، لب‌خشک و دل‌تنگیم. عاشقی بر من مسلط شده است و با مرگ می‌جنگم.

از دیگر نشانه‌های سخت شدن زندگی برای عاشق در نبود معشوق، ناله سر دادن وی، به فکر فرورفتنش و دست شستن از زندگی کردن است:

مردُمون بیاین بیبهرین ناله بی‌کسیمه   هر چی سَیل ای کُئم نی‌بینم یکیمه
هاچُخی نکردی‌یه بارتِس نَداری   نشینی سر چارهو فرگ ای شُماری
Mardemū n biyây n beneyahrin nâle bikasime/har č i sayl ikonon nibinom
yakime//hâč oxi nakerdiye bârtese nedâri/nelini sar č ârahū ferg iřomâri.

برگردان: ای مردم بیایید و ناله‌های تنهایی مرا بشنوید. هرچه نگاه می‌کنم معشوقم را نمی‌بینم. عاشقی نکرده‌اید و شیوه آن را نمی‌دانید. سر چهارراه بنشینی و فکر بکنی.

۵ - ۳. تعهد و تصمیم

آخرین وجه هر رابطه عاشقانه از دیدگاه استرنبرگ، تصمیم و تعهد است؛ بدین معنی که عاشق کسی را از میان افرادی در کوتاه‌مدت دوست داشته و در طولانی‌مدت، به نگهداری از رابطه عاشقانه‌اش متعهد باشد. بنابراین، در کوتاه‌مدت، عاشق می‌تواند تصمیم بگیرد کسی را بدون تعهد، دوست داشته باشد؛ اما در رابطه طولانی‌مدت، به یک رابطه، تعهد دارد. این بُعد عشق، جزء شناختی عشق و نشان‌دهنده رابطه پایدار است (Sternberg & Barnes, 1988: 253). برای نشان دادن تعهد، عاشق باید رابطه خود را با معشوق حفظ کند، به کسی اجازه ندهد بین او و معشوق دخالت کند و رابطه‌شان ثابت، دائمی و عاقلانه باشد. همچنین، هیچ چیزی نباید در تعهدشان خلل ایجاد کند، عاشق نباید تردیدی در این عشق روا دارد و حتی اگر معشوق رفتار نامناسبی داشته باشد، عاشق باید رابطه خود را با او حفظ و در برابر معشوق احساس مسئولیت کند (زندگی، ۲۰۲۰). در اشعار مورد بررسی، تعهد داشتن در رابطه عاشقانه، از ارزش‌ها و هنجارهای موردنظر عاشق است. در این اشعار، بیشتر بر این جنبه تعهد تأکید شده است که عاشق فقط با این معشوق می‌خواهد بماند و اینکه رابطه بین آن دو ثابت و دائمی خواهد بود. عاشق بیان می‌کند که هم خود به عشق پای‌بند است و هم، چنین انتظاری را از معشوق دارد؛ چنان‌که در بیت زیر، عاشق در گفت‌وگوی با معشوق، می‌گوید داشتن تعهد برای او بسیار ارزشمند است:

آی گُلْمِ وَا كَسِ نَغْوِی وَ خَوْمِ گِرُونِه
گردنتِ اسبید بُلند چو غَیزِرُونِه
ay golom wâ kas nagoy ve xom gerū ne / gardanet esbid boland č ū
xayzerū ne.

برگردان: ای گل من! با کسی حرف نزن، برای من تحمل‌ناپذیر است. گردنت سفید و بلند، چوب خیزران است. عاشق متقاعد شده است که معشوق را بسیار دوست دارد و می‌گوید تعهد به این دوستی، دائمی است:

عزیزِ مینِ دَلْمِ کَوِگِ کَوچیرُم
پا ز دوستیت نی‌بُرُم، بَلْکُمِ بِمیرُم
azize mine delom kawge koč irom / pâ ze dū stit niborom balkom bemirom

برگردان: عزیز دل من! کبک کوچکم. دوستی با تو را قطع نمی‌کنم، مگر اینکه بمیرم.

همچنین، عاشق مطمئن است که معشوق نیز با شخص دیگری سخن نخواهد گفت و به عشق ایجادشده تعهد خواهد داشت:

یه سَوَلِ سِکندری، سَرِ وَرده به سا برفِ خاَطِرُمِ بالاسِ جَمِه بی خُمِ نی زنه حرفِ
ya sawle sekandari, sar verde sâ barf / xâterom bâlâs jame, bi xom nizane
harf.

برگردان: سروی بلندقامت به سایه برف آمد. از او خاطر جمع هستم که بدون من، با کسی حرف نمی‌زند.

در اشعاری، برای اشاره به معشوق، از واژه «یکی» استفاده می‌کند که انتخاب این نوع واژه برای نامیدن معشوق، نشان می‌دهد عاشق به یک فرد بیشتر عشق نمی‌ورزد:

چی چِندارِ سَرهونی، یَکیمِ بُلنده مینِ مالِ درِ ای خوره، گُردمه کَنده
č i č endâre sar hū ni yakim bolande / mine mâl der ixore gordame kande.

برگردان: محبوب یکدانه من، مانند چنار منطقه سر هونی بلند است. در بین خانه‌ها آمدوشد می‌کند، کلیه‌هایم را کنده است.

در ابیات زیر، عاشق بر پای‌بندی خود به عشق، در طولانی‌مدت اشاره دارد، خود را فردی مسئول در برابر معشوق معرفی می‌کند و در پاسخ به معشوق، می‌گوید به کس دیگری عشق نخواهد ورزید:

سر چشمه مالتون کَوگِ ای کُنه مَسْت عَهْدی که وات بَسْتَمه پا نی کَشْمِ پَس
Sare č aľme mâletū n kawg ikone mast/ ahdi ke vât bastome pâ nikaľom pas
برگردان: آب سر چشمه خانواده معشوق، کبک را مست می‌کند. عهده را که با تو بسته‌ام، حفظ می‌کنم.

دی نیای، دی نی روی، سر نی دراری و گِمونِ خاَطِرُمِ، دوست تازه داری
دی نیام، دی نی روم، سر نی درارم و مو گودم و غیر خوت دوستی ندارم
di niyâi di nirevi, sar niderâri/ve gemū ne xâterom, dū ste tâze dâri // di
niyâm di nirevom, sar niderârom / mo godom ve γ are xot dū sti nedârom
برگردان: دیگر برای دیدن من نمی‌آیی و نمی‌روی. به گمانم یار تازه‌ای داری. دیگر نمی‌آیم، دیگر نمی‌روم برای دیدنت. من گفتم به جز خودت، یاری ندارم.

بررسی ابعاد عشق‌ورزی در اشعار «بلال» در فرهنگ بختیاری... _____ ابراهیم ظاهری عبده‌وند و همکار

همچنین، عاشق بیان می‌کند که به دیگران اجازه نمی‌دهد در رابطه عاشقانه‌اش دخالت کنند و برای دخالت‌های آنان، ارزشی قائل نخواهد شد:

همه مردم وُم ای‌گون، ای دوسته ترخ کُن تیخه بیار، گوشته بُور، نخونه رد کُن
hame mardom wom igon, I dū ste tarx kon / tixe biyâr, goîte bowor, nexū ne
rad kon

برگردان: همه مردم می‌گویند این دوست را ترک کن. تیغ را بیاورید، گوشت را ببرید و ناخن را از گوشت جدا کنید.

در مجموع، باید گفت در اشعار بلال، به هر سه بُعد عشق توجه شده؛ اما از نظر برجستگی و بسامد، بیشترین توجه به بُعد اشتیاق شده است و عاشق، از شور و شیدایی خود سخن می‌گوید و جذابیت‌ها و زیبایی‌های معشوق را به تصویر می‌کشد. همچنین، بررسی نمونه‌ها نشان می‌دهد که عاشق بیشتر به بُعد صمیمیت توجه نشان داده است تا تعهد و این امر نشان می‌دهد برای وی، ایجاد احساس گرمی، محبت و نزدیکی در رابطه، مهم‌تر از مسئله ایجاد اعتماد بوده است. بنابراین، کم‌توجهی به بُعد تعهد، می‌تواند از نقاط ضعف محتوایی این اشعار باشد.

۶. نوع عشق در اشعار بلال

بر اساس ابیات بررسی شده، می‌توان گفت که اشعار بلال دو وضعیت بین عاشق و معشوق را نشان می‌دهند: نخست، سطحی آرمانی که در این سطح، عاشق و معشوق از نوع رابطه عاشقانه‌ای که باید باشد و آرزوی آن را دارند، سخن می‌گویند. در این سطح، در اشعار بلال هر سه وجه عشق، یعنی صمیمیت، اشتیاق و تعهد وجود دارد که این نشان می‌دهد نوع عشق بازتاب داده شده از نوع کامل است؛ یعنی عاشق به معشوق احترام می‌گذارد، به او احساس نزدیکی دارد و رفتارش دوستانه و روابط، مبتنی بر وفاداری است. این مسئله از نقاط مثبت این اشعار است که این نوع از عشق را در یک فرهنگ نهادینه می‌کنند. این امر سبب می‌شود که نگاه به معشوق که زن است، مثبت باشد و جایگاه والا برای وی قائل شوند. دوم، در سطح واقعیت. در این اشعار، هرگاه از واقعیت‌های روابط عاشقانه بین عاشق و معشوق سخن گفته می‌شود، دیگر عشق، به صورت کامل نیست؛ زیرا ایجاد عشق ایدئال در واقعیت، سخت و دست‌یابی به آن

بسیار دشوار است. بنابراین، گاهی عاشق یا معشوق، اشاره می‌کنند که برخی از مؤلفه‌های عشق مانند شاخصه‌های تعهد در رفتارشان کم‌رنگ است:

چی کُنارِ سَرِ رَه، سَایمِ تو بیدی تو چَطو دِلت اوی مهر ژم بُریدی؟
č i konâre sare rah, sâyam to bidi / to č etaw delet ovay mehr zom boridy
برگردان: مانند درخت کنار سرِ راه، سایه‌ام بودی. چگونه راضی شدی که به من بی‌علاقه شده‌ای؟

بر این اساس باید گفت این نوع عشق، از نوع رمانتیک است. در این رابطه، عاشق و معشوق از نظر عاطفی و جنسی جذب یکدیگر می‌شوند. عاشق به بیان افکار و احساسات خود با معشوق می‌پردازد، از نظر عاطفی به شدت به معشوق وابسته و شیفته‌اش می‌شود؛ اما چون تعهدی در رابطه نیست، فرد گاهی با دیگری رابطه برقرار می‌کند. ضعف این رابطه نیز در همین امر است که پایداری چندانی نمی‌توان برای آن انتظار داشت.

در برخی از اشعار نیز عاشق و معشوق، از نبود بعضی از شاخصه‌های صمیمیت سخن می‌گویند که در این موارد، نوع عشق، از گونه عشق ابلهانه است؛ چنان‌که در بیت زیر، به نبود حمایت عاطفی معشوق از عاشق پرداخته شده است:

پَلَلت بُورُ و بُلند چی رِشتنِ رَنگِ وا همه خوش صُحوتی، وا مو کُنی جنگ
palalet bū r o boland č i reġtene rang / wâ hame xoġ sohvati, wâ mo koni
jang

برگردان: گیسوانت قهوه‌ای و بلند، مانند الیاف رنگین است. با همه خوش صحبت هستی؛ اما با من جنگ می‌کنی. گاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
یا ناخرسندی عاشق از این است که معشوق با او هم‌نشین نمی‌شود و رابطه گرم ندارد:

سی نیای نِشینِ تَیم، مِنگ چُر و دل پُر طویوی خوت سیم بکن، نُرُم و دُگدُر
si niyâi neġġini taym, meng č or o del por / tavivi xot sim bokon, narom ve
dogdor.

برگردان: برای چه نمی‌آیی پیشم بنشین؟ اوقاتم تلخ و دلم پر از غم است. خودت برایم طبیعی بکن تا نزد دکتر نروم.

بررسی ابعاد عشق‌ورزی در اشعار «بلال» در فرهنگ بختیاری... _____ ابراهیم ظاهری عبده‌وند و همکار

و گاهی هدیه نیاوردن عاشق برای معشوق، رابطه صمیمی آنان را دچار خدشه می‌کند:

عزیزِ مینِ دلم، دوسته پا و شهرمُ
مین جیوی سی مو نورد، خوم زس و خهرمُ
aziza mine delom, dū ste pâ ve Áhrom/men jivi si mo naword, xom zes ve xahrom

برگردان: عزیز دل من، محبوب همیشه به شهر رونده من، هدیه‌ای برای من نیاورده است، با او قهرم.

نبود این شاخصه‌ها در روابط عاشقانه نیز به این امر منجر می‌شود که روابط عاشقانه سطحی باشد، عاشق و معشوق نتوانند یکدیگر را درک کنند، احساس نزدیکی به هم داشته باشند و برای هم ارزش قائل شوند. البته، از آنجا که نتایج این دو گونه رابطه عاشقانه در اشعار، بازنمایی منفی داشته است، شنوندگان و خوانندگان اشعار تشویق می‌شوند تا بکوشند در روابط عاشقانه هر سه بُعد عشق را ایجاد کنند.

۷. قصه عشق در اشعار بلال

در زمینه قصه عشق، سه نوع قصه در اشعار بلال برجسته شده است: یکی قصه هنر که از نوع قصه‌های شیئی است. در این قصه، عاشق از زیبایی‌های معشوق، لذت می‌برد. زیبایی جسمانی اساسی‌ترین ویژگی‌ای است که عاشق از معشوق می‌خواهد و مهم‌ترین مسئله برای او، زیبایی معشوق است (استرنبرگ، ۱۳۹۶: ۱۱۹). در اشعار بلال، نیز بیشتر به این نوع قصه عشق توجه شده است. عاشق، همواره از زیبایی‌های معشوق سخن می‌گوید، به ستایش زیبایی‌های او می‌پردازد و معشوق را مانند مجسمه زیبایی می‌بیند که هر عضویش، او را دچار بهت و حیرت می‌کند:

نشمینم ره سَرِ او، خُدانه شُرگِس
أفتو زى مین چکِس، مه زى دو بُرگِس
nałminom rah sare aw xodâne Íorges / aftaw zay mine č akas, mah zay do borges

برگردان: زیباروی من به سر چشمه رفت. خدا را شکر می‌کنم. برق موی باز شده در فرقیش مانند خورشید و دو ابرویش مانند ماه است.

چشمات چی ظله روز، بُرگات کَهکِشونه
هفت تورک کُنچ کُوت، سینت آسمونه

č ałmât č i zele rū z, borgât kahkeľũ ne/haft torek, konje lawet, sinat
âsemũ ne

برگردان: چشم‌هایت چون ظلّه روز، ابروهایت همچون کهکشانشان است. ستارگان
هفت برادران همچون کنج لب، سینه‌ات همچون آسمان است.

از جمله آسیب‌های این نوع قصه که از طریق اشعار عامه در فرهنگ بختیاری نهادینه
می‌شود، این است که همواره زن در جایگاه معشوق، دغدغه زیبا ماندن را دارد؛ زیرا
مرد در جایگاه عاشق، ممکن است با ازدست رفتن زیبایی معشوق، به فکر دیگری
بیفتد.

دو نوع دیگر عشق، یعنی قصه ایثار و اعتیاد، نسبت به قصه هنر جایگاه چندانی در
اشعار بلال ندارند و ابیات معدودی به این دو نوع اختصاص یافته است. قصه ایثار، از
نوع قصه‌های متقارن است. در این نوع، عاشق از فداکاری برای معشوق لذت می‌برد،
آماده فداکاری در راه اوست و در این باره، شکی به خود راه نمی‌دهد. عاشق برای
برآوردن نیازهای معشوق، از آسایش خود می‌گذرد؛ چون عاشق فداکاری را کلید عشق
راستین می‌داند (همان: ۷۳). بعد از قصه هنر، قصه ایثار نقش برجسته‌ای در اشعار بلال
دارد. در این گونه شعری، عاشق از فداکاری خود در راه معشوق سخن می‌گوید. برای
فداکاری، گاهی حاضر است تمام دارایی‌های خود را برای معشوق فدا کند:

کد باریک انگشتری، خال سر نَفْتِ
هر چی دارم خُربونِت وا گفِت و لُفتت
kad bârik angõłtari, xâl sare noftet/har č i dârom xorbũ net wâ goft o loftet
برگردان: کمربت باریک به‌سان انگشتر، حلقه زینتی در بینات است. هرچه دارم

فدای تو باد با شیوه سخن گفتنت.
هر چی دارم خُربونِت غیر تفنگم
یه امشو مهمونتم، سحر و جنگم
har č i dârom xorbunet γ ayre tofangom / ya amław mehmunetom, sahar ve
jangom

برگردان: هر چه دارم فدایت باد به غیر از تفنگم. امشب مهمان تو هستم و سحرگاه
به جنگ خواهم رفت.

از آنجا که عاشق با رضایت خود این کار را می‌کند و بدون هیچ بهانه و دلیلی
به دنبال فداکاری در راه معشوق است، این قصه عشق، به رابطه خوش و رضایت‌بخش
بین عاشق و معشوق می‌انجامد.

بررسی ابعاد عشق‌ورزی در اشعار «بلال» در فرهنگ بختیاری... ابراهیم ظاهری عبده‌وند و همکار

قصه اعتیاد از زیرمجموعه‌های قصه‌های عشق مشارکت است. راه تشخیص این نوع قصه عبارت است از: زندگی عاشقانه بدون حضور معشوق قابل تصور نیست؛ نیاز به حضور جفت مانند نیاز به هوا برای تنفس است؛ بدون حضور جفت، فرد جان سالم به‌در نمی‌برد و اگر جفت، فرد را ترک کند، زندگی برایش بی‌معنا می‌شود (استرنبرگ، ۱۳۹۶: ۱۶۹). در اشعار بلال نیز عاشق بیان می‌کند که به معشوق چنان وابسته است که نمی‌توان بین آنان جدایی تصور کرد:

همه مردم وُم ای‌گون، ای دوسته ترخ کُن
تیخه بیار، گوشته بُور، نخونه رد کُن
hame mardom wom igon, I dū ste tarx kon / tixe biyâr, goîte bowor, nexū ne rad kon

برگردان: همه مردم به من می‌گویند این دوست را ترک کن. تیغ را بیاورید، گوشت را ببرید و ناخن را از گوشت جدا کنید.

و دوری از معشوق، بسیار برای عاشق سخت است:

سفرِ دیری دارم پام نی‌گره رَو مار گشته خَو ای‌بَس، مونه نی‌بره خَو
safare diri dârom pâm nigere raw / mâr gaîte xaw ibares mone nibare xaw

برگردان: سفر دور و درازی دارم؛ اما میل به رفتن ندارند. مارگزیده را خواب می‌برد؛ ولی خواب به چشمان من نمی‌آید.

رَو دیر، گیوه تُنک تلنیده پامه انتظار دیدنت کور کرد تیامه
rahe dir, give tonok telnide pâme / entezâre didanet kû r kerd tiyâme

برگردان: راه دور و گیوه‌های تنک و ظریف، پایم را له کرد. انتظار دیدنت، چشمانم را نابینا کرد.

آستِمُو ز راستِ مو، سَر کرده وازیر بختِ بد، اقبالِ شیم، دوستم رَهده وادیر
âstemû ze râste mo sar kerde wâ zir / baxtr bad, ey bâle ĩim, dū stom rahde wâ dir

برگردان: آسمان و فلک، از سمت من، سرش را پایین آورده است (کنایه از بدبخت شدن). از بخت بد و اقبال شوم، محبوبم به دوردست‌ها رفته است.

بازنمایی این نوع قصه عشق، سبب می‌شود تا زن در جایگاه معشوق، این احساس را داشته باشد که برای کسی مهم است و این امر، به زندگی او معنا می‌بخشد و برای مرد در جایگاه عاشق نیز لذت خوشایندی را به همراه دارد.

۸. نتیجه

بررسی اشعار بلال بر اساس نظریه عشق استرنبرگ، نشان می‌دهد در این گونه شعری از ادب عامه بختیاری، مؤلفه‌های هر سه وجه عشق، یعنی صمیمیت، اشتیاق و تعهد بازتاب داده شده است. البته، در این اشعار، عاشق و معشوق بیشتر در سطح آرمانی به حمایت عاطفی از همدیگر می‌پردازند، از بودن با هم خشنودند، عاشق دارایی خود را در راه معشوق فدا می‌کند، معشوق را مایه افتخار می‌داند، به فکر راحتی اوست و درک متقابلی از رابطه عاشقانه خود دارند که این مؤلفه‌ها، بیانگر وجود صمیمیت در این اشعار است. در بیشتر اشعار بلال، به جذابیت معشوق، داشتن رابطه فیزیکی بین عاشق و معشوق، تمایل به رابطه هوس‌آلود، رابطه رمانتیک‌وار بین عاشق و معشوق، خیال‌پردازی با معشوق و به سختی افتادن زندگی عاشق در دوری از معشوق اشاره شده است که این موضوع، نشان از بودن بُعد اشتیاق در این اشعار دارد. همچنین، عاشق و معشوق برای نشان دادن تعهد خود، از پای‌بندی به رابطه عاشقانه بین خود سخن می‌گویند. بر این اساس، باید گفت که نوع عشق بازتاب داده‌شده در این اشعار و در سطح آرمانی، از نوع عشق کامل است. با این حال، در سطح واقعیت و هنگامی که عاشق و معشوق از رابطه واقعی خود سخن می‌گویند، در برخی از موارد، به کم‌رنگ بودن بُعد تعهد یا صمیمیت در رابطه خود اشاره می‌کنند که بر این اساس، نوع عشق آنان را باید از نوع عشق رمانتیک و عشق ابلهانه دانست. در عشق رمانتیک، از آنجا که تعهد وجود ندارد، عشق شکل گرفته نمی‌تواند چندان پایدار باشد. در عشق ابلهانه نیز عاشق و معشوق رابطه نزدیک با هم ندارند و حمایت عاطفی از هم نمی‌کنند که این امر، سبب سطحی شدن عشق بین آنان می‌شود. گفتنی است که در اشعار بلال، بازنمایی این دو نوع عشق به صورت منفی است و این موضوع، از ویژگی‌های مثبت این نوع اشعار است؛ زیرا از این طریق، سبب می‌شوند که عشق کامل و تمام‌عیار به منزله الگوی عشق در فرهنگ بختیاری نهادینه شود.

از نظر قصه عشق، قصه هنر بیشتر در این اشعار برجسته شده است که این موضوع، نشان می‌دهد عاشق بیشتر از زیبایی‌های جسمانی معشوق لذت می‌برد و به او، مانند یک اثر هنری می‌نگرد. آسیب این نوع نگرش، این است که زن در جایگاه معشوق

بررسی ابعاد عشق‌ورزی در اشعار «بلال» در فرهنگ بختیاری... _____ ابراهیم ظاهری عبده‌وند و همکار

همواره باید به فکر زیبایی خودش باشد تا مرد به‌منزله عاشق او را ترک نکند. در این اشعار، به‌صورت محدود، به قصه‌های عشق ایثار و عشق اعتیاد نیز توجه شده است که قصه ایثار، سبب رضایت در زندگی عاشق و معشوق می‌شود و در قصه اعتیاد، زن احساس می‌کند برای کسی مهم است. بنابراین، این مسئله سبب معنابخشی به زندگی‌اش می‌شود.

منابع

- آسمند جونقانی، علی (۱۳۸۰). تاریخ ادبیات در قوم بختیاری. اصفهان: شهسواری.
- ابراهیمی ناغانی، حسین (۱۳۹۴). «زیبایی‌شناسی هنرهای قومی ایران مبتنی بر قانون آمیختگی؛ نمونه سرودهای قومی (با تأکید بر قوم بختیاری)». ادبیات و زبان‌های محلی ایران زمین. د ۱. ش ۴. صص ۱ - ۲۰.
- استرنبرگ، رابرت جی (۱۳۹۶). قصه عشق. ترجمه علی اصغر بهرامی. تهران: جوانه رشد.
- بارون، رابرت و همکاران (۱۳۸۸). روان‌شناسی اجتماعی. ترجمه یوسف کریمی. تهران: روان.
- پوره، کاظم (۱۳۸۱). موسیقی و ترانه‌های بختیاری. تهران: آزان.
- حاجلو، نادر و همکاران (۱۳۹۳). «مقایسه ابعاد عشق‌ورزی بر اساس مدت ازدواج در بین زنان و مردان متأهل». مشاوره و روان‌درمانی خانواده. س ۴. ش ۱. صص ۴۷ - ۶۳.
- حسن‌زاده رهدار، حسین (۱۳۸۲). از بختیاری تا بختیاری. اهواز: لاجورد.
- حسینی، بیژن (۱۳۷۶). اشعار و ترانه‌های مردمی بختیاری به انضمام شرح جنگ‌ها و حماسه‌ها. اصفهان: شهسواری.
- خسروی، عبدالعلی (۱۳۷۰). فرهنگ بختیاری. تهران: فرهنگ‌سرا.
- داوودی حموله، سریا (۱۳۹۳). دانشنامه قوم بختیاری (تحلیل آداب، آیین، سنت، اعتقاد و باورداشت‌ها). اهواز: معتبر.
- _____ (۱۳۹۷). موسیقی قوم بختیاری (آوا - نواهای شادی و ناشادی). تهران: افراز.
- ذوالفقاری، حسن (۱۳۰۶). زبان و ادبیات عامه ایران. تهران: سمت.
- زندی، امین (۲۰۲۰). «آزمون عشق استرنبرگ». سایت منطق. <https://mantegh.me/test>
- شفیانی، منوچهر (۱۳۹۵). فرهنگ عامه بختیاری. به‌کوشش محسن حیدری. تهران: تمتی.

- ظاهری عبده‌وند، ابراهیم و روح‌الله کریمی نورالدین‌وند (۱۳۹۸). «تصاویر و توصیفات پیکر معشوق در اشعار عامیانه بختیاری». فرهنگ و ادبیات عامه. س ۷. ش ۲۶. صص ۱۰۱ - ۱۲۷.
- فرح‌بخش، کیومرث و عبدالله شفیع‌آبادی (۱۳۸۵). «ابعاد عشق‌ورزی بر اساس نظریه سه‌بعدی عشق در چهار گروه زوج‌های در مرحله نامزدی، عقد، ازدواج و دارای فرزند». دانش و پژوهش در روان‌شناسی. ش ۳۰. صص ۱ - ۲۰.
- قنبری عدیوی، عباس (۱۳۹۱). فولکلور مردم بختیاری. شهرکرد: نبوشه.
- لک، عظیم (۱۳۸۴). شناخت و بررسی موسیقی بختیاری. تهران: چنگ.
- محمدی، علی (۱۳۷۷). کلوس دم برف: نقد و نگاهی به سروده‌های افسر بختیاری. تهران: معین.
- مرادی، نورالله (۱۳۹۶). «هشت بلال». آزما. ش ۱۲۶. ص ۶۶.
- هدایتی‌دانا، سوسن و هائیده صابری (۱۳۹۳). «پیش‌بینی رضایت زناشویی بر اساس سبک‌های عشق‌ورزی (صمیمیت، میل و تعهد) و اضطراب». خانواده‌پژوهی. س ۱۰. ش ۴۰. صص ۵۱۱ - ۵۲۷.

References

- Asmand Junghani, A. (2002). *History of literature in Bakhtiari people* (in Farsi). Isfahan: Shahsavari.
- Baron, R., Byrne, D. & Burnscornb, N. (2009). *Social psychology* (translated into Farsi by Yousef Karimi). Tehran: Ravan.
- Davoodi Hamouleh, S. (2015). *Encyclopedia of Bakhtiari people: analysis of customs, rituals, traditions, beliefs and beliefs* (in Farsi). Ahwaz: Mo'tabar.
- Davoodi Hamouleh, S. (2018). *Bakhtiari folk music: sounds - songs of happiness and unhappiness* (in Farsi). Tehran: Afraz.
- Ebrahimi Naghani, H. (2016). Aesthetics of Iranian ethnic arts based on the law of fusion: Examples of ethnic songs with a focus on the Bakhtiari people. *Literature and Local Languages of Iran*, 1(4), 1-20
- Farahbakhsh, K. & Shafiabadi, A. (2007). Dimensions of lovemaking based on the three-dimensional theory of love in four groups of couples in the stage of engagement, marriage, marriage and having children. *Knowledge and Research in Psychology*, 30, 1-20

- Ghanbari Odivi, A. (2013). *Folklore of Bakhtiari people* (in Farsi). Shahrekord: Newshe.
- Hajloo, N., Alizadeh Goradel, J., Ghotbi, M. & Delavar Ghavam, S. (2015). Comparison of dimensions of lovemaking based on the duration of marriage between married men and women. *Family Counseling and Psychotherapy*, 4(1), 47-63.
- Hassanzadeh Rahdar, H. (2004). *From Bakhtiari to Bakhtiari* (in Farsi). Ahwaz: Lajevardi.
- Hedayatidana, S. & Saberi, H. (2015). Predicting marital satisfaction based on lovemaking styles (intimacy, desire and commitment) and anxiety. *Family Research*, 10 (40), 511-527.
- Hosseini, B. (1998). *Bakhtiari folk poems and songs, including descriptions of wars and epics* (in Farsi). Isfahan: Shahsavari.
- Khosravi, A. (1991). *Bakhtiari culture* (in Farsi). Tehran: Cultural Center.
- Lak, A. (2006). *Recognition and study of Bakhtiari music* (in Farsi). Tehran: Chang.
- Mohammadi, A. (1999). *Kelose- dame- barf or a fresh grown celery in the snow: A critique and look at the poems of officer Bakhtiari* (in Farsi). Tehran: Moin.
- Moradi, N. (2018). Hasht Bilal. *Azma*, 20(126), 66.
- Pureh, K. (2003). *Bakhtiari music and songs* (in Farsi). Tehran: Anzan.
- Shafiani, M. (2015). *Bakhtiari popular culture* (in Farsi). Tehran: Tamati.
- Sternberg, R. J. & Barnes, M. I. (1988). *The psychology: New haven*. CT: Yale University Press.
- Sternberg, R. J. (1986). A triangular theory of love. *Psychological Review*, 93(2), 119-135.
- Sternberg, R. J. (2018). *The story of love* (translated into Farsi by Ali Asghar Bahrami). Tehran: Javaneye Roshd.
- Vahman, F. & Asatrian, G. (1995). *Poetry of the Baxtiārīs: Love poems, wedding songs*. Copenhagen: The Royal Danish Academy of Sciences and Letters.
- Zaheri Abduhvand, I. & Karimi Noureddivand, R. (2019). Images and descriptions of the beloved body in Bakhtiari folk poems. *Popular Culture and Literature*, 7(26), 101-127.
- Zandi, A. (2020). *Sternberg love test*. retrieved from: <https://www.mantegh.me>. 29 June 2020.
- Zolfaghari, H. (1928). *Popular language and literature of Iran* (in Farsi). Tehran: Samt.

پروہشگاہ علوم انسانی و مطالعات فرہنگی
پرتال جامع علوم انسانی